

RP 357/2014 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till komplettering av regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om grundläggande yrkesutbildning, av 11 § i lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning, av 25 § i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet samt av 7 § i lagen om studiestöd (RP 211/2014 rd)

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det en komplettering av regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om grundläggande yrkesutbildning, av 11 § i lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning, av 25 § i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet samt av 7 § i lagen om studiestöd.

Det föreslås att propositionen kompletteras så att det till lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning fogas bestämmelser om studier som förbättrar studiefärdigheterna.

Lagen avses träda i kraft den 1 augusti 2015 samtidigt som bestämmelserna om handledande utbildning för grundläggande yrkesutbildning.

MOTIVERING

1 Nuläge och föreslagna ändringar

Bestämmelser om orienterande och förberedande utbildning före den grundläggande yrkesutbildningen finns i 3 § i lagen om grundläggande yrkesutbildning (630/1998). Enligt den paragrafen kan det för att underlätta ansökan till yrkesutbildning och stärka studiemotivationen ordnas orienterande och förberedande utbildning före den grundläggande yrkesutbildningen. För invandrare kan det ordnas utbildning som förbereder för den grundläggande yrkesutbildningen.

Regeringen har till riksdagen överlämnat en proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om grundläggande yrkesutbildning, av 11 § i lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning, av 25 § i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet samt av 7 § i lagen om studiestöd. I propositionen föreslås det att lagen om grundläggande yrkesutbildning ändras så att det till lagen fogas bestämmelser om handledande utbildning för grundläggande yrkesutbildning samt utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv.

Den handledande utbildningen för grundläggande yrkesutbildning är en ny utbildningshelhet som ska innefatta de nuvarande

förberedande utbildningarna för grundläggande yrkesutbildning för olika målgrupper som avses i 3 § 2 mom. i lagen om grundläggande yrkesutbildning samt undervisningen i huslig ekonomi. Den handledande utbildningen ska räcka ett läsår, vara en sådan utbildningshelhet som inte leder till examen och främst vara avsedd för de ungdomar utan en examen på andra stadiet som har slutfört den grundläggande utbildningen. Målet för utbildningen är att ge färdigheter för antagning till grundläggande yrkesutbildning samt att främja förutsättningarna för avläggande av en yrkesinriktad grundexamen.

Den primära målgruppen för den handledande utbildningen för grundläggande yrkesutbildning består enligt regeringens proposition av de ungdomar som har slutfört den grundläggande utbildningen och som behöver förbättra sina studiefärdigheter samt få handledning och stöd i valet av utbildning och yrke. En annan viktig målgrupp består av de ungdomar som av olika skäl är utan utbildning och som inte har hittat sin plats i utbildningssystemet. Även vuxna som behöver färdigheter för att kunna inleda en grundläggande yrkesutbildning ska kunna delta i utbildningen. Till den vuxna målgruppen kan höra särskilt invandrare samt personer som

byter bransch eller utbildar sig på nytt och som har bristfälliga studiefärdigheter.

Den handledande utbildningen för grundläggande yrkesutbildning ska främst rikta sig till de personer som inte har en utbildning på andra stadiet eller på högskolenivå efter den grundläggande utbildningen. Det föreslogs att det till lagen om grundläggande yrkesutbildning ska fogas en ny 27 c § enligt vilken det, utöver vad som föreskrivs om grunderna för antagning av studerande i 27 § 1 mom., för antagning som studerande till handledande utbildning för grundläggande yrkesutbildning krävs att den som ansöker om att bli studerande inte har avlagt en examen enligt lagen om anordnande av studentexamen (672/2005) eller en annan examen på motsvarande nivå, en yrkesinriktad grundexamen eller handledande utbildning eller någon motsvarande tidigare examen eller utbildning, en yrkesinriktad grundexamen, yrkesexamen eller specialyrkesexamen enligt lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning eller någon motsvarande tidigare examen, en högskoleexamen, eller en utländsk examen som motsvarar någon av de ovannämnda examina. Dessutom krävs det att den som ansöker om att bli antagen som studerande har som avsikt att avlägga en yrkesinriktad grundexamen efter den handledande utbildningen.

Enligt propositionen kan det när det gäller invandrare och andra specialgrupper dock uppkomma situationer där en handledande utbildning kan vara motiverad även om personen redan skulle ha avlagt en examen efter den grundläggande utbildningen. Därför är det enligt den föreslagna 27 c § möjligt att avvika från det ovannämnda kravet som gäller en tidigare examen eller utbildning, om det av särskilda skäl är motiverat att personen genomgår handledande utbildning för grundläggande yrkesutbildning för att förvärva färdigheter för fortsatta studier. Enligt motiveringen kan personer som redan har avlagt en examen väljas till en handledande utbildning för grundläggande yrkesutbildning endast i undantagsfall. Vid bedömningen ska det beaktas huruvida den studerande har för avsikt att avlägga en yrkesinriktad grundexamen efter den handledande utbildningen. När det gäller invandrare ska det också läggas vikt vid att språkkunskaperna i undervis-

ningsspråket är tillräckliga redan vid ansökningen till den handledande utbildningen, så att man kan undvika att den handledande utbildningen används endast som en språk- eller integreringsutbildning.

Förberedande utbildning för invandrare har i stor utsträckning utnyttjats för att förbättra särskilt vuxna invandrades studiefärdigheter. I januari 2014 fanns det enligt statsandelsstatistiken 1 761 studerande inom den förberedande utbildningen för invandrare. Av dem som 2011 deltog i utbildning som förbereder för grundläggande yrkesexamen var cirka 75 procent över 20 år.

Fastän utbildningen i enlighet med den gällande lagstiftningen förbereder för grundläggande yrkesutbildning har den i stor utsträckning använts också av personer som inte har haft för avsikt att inleda grundläggande yrkesutbildning.

Av studerandena inom utbildningen som förbereder för grundläggande yrkesutbildning hade 55 procent en utbildningsnivå som är högre än grundskolekursen eller utbildning som motsvarar den; 17 procent hade en utbildning från sitt hemland som motsvarar gymnasiets lärokurs och 38 procent en yrkesinriktad examen eller en högskoleexamen från sitt hemland.

För invandrare ordnas det utbildning med stöd av lagen om främjande av integration (1386/2010). Integrationsutbildningen genomförs i regel som arbetskraftsutbildning som finansieras inom ramen för arbets- och näringsförvaltningens förvaltningsområde. Integrationsutbildning kan också ordnas i form av frivilliga studier, varmed utbildningen finansieras med statsandelen för utbildningen i fråga. Enligt 19 § i integrationslagen är syftet med integrationsstödet att trygga invandrarrens försörjning under den tid han eller hon deltar i åtgärder enligt integrationsplanen. Integrationsplanen är enligt 11 § i lagen en personlig plan för invandraren i fråga om de åtgärder och tjänster vars syfte är att stödja invandrarrens möjligheter att inhämta tillräckliga kunskaper i finska eller svenska och andra kunskaper och färdigheter som behövs i samhället och arbetslivet och främja invandrarrens möjligheter att delta som en likvärdig medlem i samhällsverksamheten. Kommunen och arbets- och näringsbyrån gör

upp en integrationsplan tillsammans med invandraren. I integrationsutbildningen iaktas de av Utbildningsstyrelsen fastställda grunderna för läroplanen för integrationsutbildning av vuxna invandrare. Enligt grunderna för läroplanen främjar och stöder integrationsutbildningen för vuxna invandrare den studerandes möjligheter att delta som en aktiv medlem i det finländska samhället. Målet med utbildningen är enligt grunderna för läroplanen att den studerande uppnår fungerande grundläggande språkfärdigheter i finska eller svenska, dvs. sådana färdigheter i finska eller svenska som han eller hon behöver för att fungera i vardagslivet, det finländska samhället, arbetslivet och i fortsatt utbildning. Som integrationsutbildning ges invandraren i enlighet med integrationslagen också annan undervisning som främjar tillträde till arbetslivet eller till vidareutbildning samt färdigheter i samhällsliv, kultur och livskompetens. I integrationsutbildningen kan också ingå identifiering av tidigare inhämtad kompetens och erkännande av examen samt yrkesplanering och yrkesvägledning. Målet är att utbildningen stöder upprätthållandet av den studerandes egen kultur och dess sammanjämkning till den omgivande kulturen.

Kurskriterier i integrationsutbildningen i läroplanen är finska och svenska och kommunikativ färdighet, samhälls- och arbetslivsfärdigheter samt handledning. Dessutom kan valfria studier ingå i studierna. I all undervisning skapar man inlärningshelheter som är vettiga för den studerandes integration och stärker språk- och kommunikationsfärdigheterna samt studiefärdigheterna. Ett allmänt mål som hänför sig till studiefärdigheterna i integrationsutbildningen är att den studerande kan ställa upp personliga inlärningsmål och planera sitt lärande på ett realistiskt sätt efter egna behov samt bedöma sitt lärande och kunnande. Den studerande behärskar ordförråd och begrepp som hör till studierna och övar sig i olika studieformer och tekniker.

Trots att integrationsutbildningen ger invandrare goda förutsättningar att anpassa sig till den finländska kulturen och att inleda fortsatta studier är den dock till sin karaktär sådan att den ger grundläggande färdigheter.

Den växande invandrarbefolkningen behöver i allt högre grad riktade studier som förbättrar studiefärdigheterna med tanke på en examen eller examensdel som ska avläggas. Det kunnande som krävs enligt grunderna för fristående examina är ofta så differentierat att de grundläggande språkkunskaperna inom ramen för integrationsutbildningen inte är tillräckliga för att en examen eller examensdel ska kunna avläggas. För att kunna avlägga t.ex. grundexamen för närvårdare eller grundexamen inom företagsekonomi behövs det ofta fördjupad språkundervisning som ger insikt i branschens terminologi. En del av den vuxna befolkningen har även en så bristfällig eller föråldrad studieteknik eller så bristfälliga eller föråldrade studiefärdigheter att det påverkar deltagandet i utbildning som förbereder för fristående examen. Brister kan finnas t.ex. i de matematiska eller språkliga färdigheterna eller de datatekniska färdigheterna eller så kan förmågan att inhämta kunskaper behöva utvecklas.

I fråga om den handledande utbildningen för grundläggande yrkesutbildning har man beaktat möjligheterna särskilt för unga som slutför den grundläggande utbildningen och dem som saknar examen efter den grundläggande utbildningen att inleda studier i den grundläggande yrkesutbildningen. I samband med remissutlåtandena och efter det att regeringens proposition överlämnats till riksdagen har det dock lagts fram bedömningar om att i synnerhet invandrades möjligheter att förbättra sitt kunnande och avlägga en yrkesinriktad examen försämras. Speciellt de utbildningsanordnare som i stor utsträckning har använt handledande utbildning för att förbättra invandrades möjligheter till utbildning har uttryckt sin oro över de negativa konsekvenser som reformen har för vissa befolkningsgruppers möjligheter till utbildning.

En stor del av dem som deltagit i förberedande utbildning för invandrare har i sitt hemland avlagt en examen efter den grundläggande utbildningen, vilket innebär att de enligt huvudregeln i den föreslagna 27 c § i lagen om grundläggande yrkesutbildning inte tillhör målgruppen för handledande utbildning för grundläggande yrkesutbildning. Syftet med den handledande utbildningen för grundläggande yrkesutbildning är att förbe-

reda dem som deltar i utbildningen så att de kan inleda grundläggande yrkesutbildning, även om den lämpligaste utbildningsformen för i synnerhet invandrare som redan avlagt en examen skulle vara yrkesexamen eller specialyrkesexamen. Utöver vad som föreslås i regeringens proposition finns det även ett behov av att förbättra studiefärdigheterna när det gäller vuxna och dem som redan avlagt en examen samt i synnerhet när det gäller invandrare.

Därför föreslås det att lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning ändras så att det till lagen fogas en ny 8 b §, där det föreskrivs om studier som förbättrar studiefärdigheterna och riktar sig till den vuxna befolkningen. Syftet med denna proposition är att för den vuxna befolkningen, och särskilt den vuxna invandrarbefolkningen, skapa en lämplig utbildningshelhet för att förbättra deras studiefärdigheter.

En stor del av dem som deltagit i förberedande utbildning för invandrare har i sitt hemland avlagt en examen efter den grundläggande utbildningen, men de kan dock ha svårigheter i anslutning till inlärningsprocessen och andra studiefärdigheter som krävs i studier som syftar till att avlägga fristående examen, och i fråga om vilka de behöver få övning för att kunna slutföra den förberedande utbildningen. Dessa studerandes genomförande av utbildning som förbereder för fristående examen kan stödjas med hjälp av studier som förbättrar studiefärdigheterna. Undervisningen ska genomföras som en del av utbildningen som förbereder för fristående examen. Till målgruppen för studierna som förbättrar studiefärdigheterna hör i första hand den vuxna befolkning som behöver förbättra sina studiefärdigheter eller behöver annat särskilt stöd i anslutning till studiefärdigheter. En särskild målgrupp är personer som redan avlagt en tidigare examen.

Målet för studierna som förbättrar studiefärdigheterna är att utveckla de studiefärdigheter som krävs i studier som syftar till att avlägga fristående examen, såsom språkliga färdigheter och andra nödvändiga färdigheter som krävs för att slutföra utbildning som förbereder för fristående examen.

Behovet av studier som förbättrar studiefärdigheterna ska utredas när en studerande

ansöker till utbildning som förbereder för fristående examen, i samband med den så kallade personliga tillämpningen i ansökningsskedet. Om en studerandes färdigheter inte bedöms som tillräckliga för att avlägga en examensdel eller en hel examen, kan det för den som ansöker till utbildning som förbereder för fristående examen utöver studierna i anslutning till det kunnande som anges i grunderna för examen även ordnas studier som förbättrar studiefärdigheterna och räcker högst sex månader.

Studierna som förbättrar studiefärdigheterna är inte en självständig utbildningshelhet utan de genomförs som en del av utbildningen som förbereder för fristående examen. Att studier som förbättrar studiefärdigheterna tas in som en del i utbildningen som förbereder för fristående examen är motiverat för de studerande som utifrån den bedömning som gjorts i samband med den personliga tillämpningen kan antas genomföra studierna som hör till utbildningen som förbereder för fristående examen med stöd av studier som förbättrar studiefärdigheterna.

Studierna som förbättrar studiefärdigheterna ska på det sätt som anges i planen för personlig tillämpning samordnas med en studerandes studier som förbereder för fristående examen. Utbildningsanordnaren ska utifrån den studerandes behov besluta om utbildningen och dess innehåll, och beslut om detta ska fattas i samband med den personliga tillämpning som krävs enligt lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning (631/1998). I studierna som förbättrar studiefärdigheterna kan ingå t.ex. att stärka de matematiska, språkliga eller datatekniska färdigheterna eller att träna färdigheter i anslutning till studieteknik.

I studierna som förbättrar studiefärdigheterna kan språkutbildning ingå då en studerande har bristfälliga kunskaper i finsk eller svensk terminologi i anslutning till examen eller i språkbruket i anslutning till yrket, såsom yrkesspecifika sätt att presentera eller producera skriftligt material. Genomförande av utbildning som förbereder för fristående examen och förvärv av behövlig yrkesskicklighet kan kräva bland annat förmåga att läsa olika handböcker och arbetsböcker, att man behärskar branschens terminologi samt skriftlig dokumentering. I detta fall kan nivån

på språkkunskaperna som krävs för förvärv av yrkesskicklighet i praktiken vara rätt hög. Språkutbildningen ska dock alltid ha samband med den fristående examen som avläggs och utbildningen får inte användas för att lära ut grundläggande språkkunskaper. En studerandes integrering i det finländska samhället och undervisningen i grundläggande språkkunskaper genomförs även i fortsättningen som en del av integrationen av invandrare. I studierna som förbättrar studiefärdigheterna är avsikten dock att de studerande ska tillägna sig språkliga färdigheter med hjälp av vilka en examen eller examensdel kan avläggas.

Tillstånd att ordna studier som förbättrar vuxna studerandes studiefärdigheter har alla de utbildningsanordnare som har beviljats tillstånd att ordna utbildning som förbereder för fristående examen genom yrkesinriktade grundexamina, yrkesexamina eller specialyrkesexamina antingen som utbildning vid en läroanstalt eller i form av läroavtalsutbildning.

Eftersom utbildningen genomförs som en del av utbildningen som förbereder för fristående examen, finansieras den även som en del av den förberedande utbildningen. Enligt det gällande finansieringssystemet finansieras den utifrån antalet studerande eller studerandeårsverken. I det nya finansieringssystemet som föreslås träda i kraft vid ingången av 2017 betalas det under ett utbildningsavsnitt i praktiken en basfinansiering.

2 Propositionens konsekvenser

Propositionen har inga konsekvenser för den offentliga ekonomin. Verksamheten ska i enlighet med den examen som en studerande har för avsikt att avlägga finansieras som en del av den yrkesinriktade grund- eller till-

läggsutbildning i läroanstaltsform eller i form av läroavtalsutbildning som förbereder för fristående examen.

Propositionen förbättrar särskilt invandrabefolkningens förutsättningar att delta i utbildning som förbereder för fristående examen. Propositionen ger utbildningsanordnarna ett större urval metoder att när det gäller studier stödja olika målgrupper.

3 Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts vid undervisnings- och kulturministeriet utifrån remissyttrandet och annan respons.

4 Samband med andra propositioner

Propositionen är en kompletterande proposition enligt 71 § i grundlagen och den har samband med regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om grundläggande yrkesutbildning, av 11 § i lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning, av 25 § i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet samt av 7 § i lagen om studiestöd (211/2014).

5 Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 augusti 2015 samtidigt som bestämmelserna om handledande utbildning för grundläggande yrkesutbildning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lagförslag

Lag

om ändring av lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning (631/1998) en ny 8 b § som följer:

8 b §

Studier som förbättrar studiefärdigheterna

I de fall då en studerande inte har tillräckliga studiefärdigheter kan som en del av den utbildning som förbereder för fristående examina studier ordnas i syfte att möjliggöra avläggande av fristående examen eller en del

av den och deltagande i utbildning som förbereder för fristående examen. Studier som förbättrar studiefärdigheterna får som heltidsstudier räkna högst sex månader. Utbildningsanordnaren beslutar om ordnandet av studier som förbättrar studiefärdigheterna och om studiernas innehåll.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 22 januari 2015

Statsministerns ställföreträdare, finansminister

ANTTI RINNE

Undervisnings- och kommunikationsminister *Krista Kiuru*